

Waar blijven de *meesters?*

OVER MANNELIJKE MENTOREN EN BIER IN DE IJSKAST

Een divers schoolteam, met juffen én meesters. Dat is wat de meeste leerkrachten en directies willen. Maar hoe krijgen we dat voor elkaar? Juf & Meester ging op onderzoek uit.

Er loopt een man over het schoolplein. In zijn ene hand een rugzak en in zijn andere hand een skateboard. 'We krijgen een meester, we krijgen een meester vandaag!' gonst het rond. Inderdaad het is een nieuwe stagiair. Ouders kijken blij verrast en de juffen verzuchten: 'Wat fijn. Eindelijk weer een meester!'

SLECHTE CIJFERS

Meesters worden vaak met open armen ontvangen op scholen. Toch daalt het aantal mannen in het basisonderwijs al jaren. In 2004 verscheen een rapport 'Paboys gezocht!' bomvol adviezen over hoe je meer mannen in het basisonderwijs krijgt én houdt. Daarna zijn er talloze projecten opgestart, zoals: 'MOP: Mannen op de pabo', '100% meester-proof', 'Man only group' en 'Hij-Instroom'. Maar veel effect lijkt het nog niet te hebben.

De tussenstand? Op basisscholen was in 2018 18,4% van de medewerkers een man, directie en de conciërge inbegrepen. Ter vergelijking: in 2000 stond de teller nog op 26,5%. En dat gaat verder dalen de komende jaren, want relatief veel mannen in het onderwijs zijn ouder dan 55 jaar.

Op de pabo stijgt het aantal mannen, van 15% in 2005 naar 20% in 2016. Goed nieuws? Nee, toch niet. Dat komt vooral doordat minder vrouwen zich aanmelden voor de studie, niet omdat er meer mannen zijn. Bovendien haken mannen vaker dan vrouwen tijdens hun studie af. Of gaan ze met een diploma op zak toch iets anders doen. 63% van de mannen met een pabodiploma staat niet voor de klas, tenminste niet op de basisschool. Bij de vrouwen is dit 43%.

DIVERSITEIT

Edwin Borger werkt voor Meestert!, een stichting die zich inspant om mannen het onderwijs in te krijgen en daar te houden. De stichting brengt bijvoorbeeld meesters met elkaar in contact via community's en gaat met de pabo's in gesprek. Ook worden er 'overmeestert-acties' georganiseerd en krijgen mannen voorlichting over zij-instroomtrajecten. Waarom toch al die moeite voor meer meesters? Kunnen we ons niet beter bij deze trend neerleggen?

Edwin: 'Wij houden ook van juffen hoor! Ik zeg dat alvast omdat ik anders de reactie krijg "hoezo zijn juffen niet goed?" Natuurlijk zijn die goed. Het maakt voor de leerprestaties niet uit of een juf of meester voor de klas staat, de onderwijskwaliteit van de betreffende persoon is bepalend. Dat blijkt uit onderzoek. Een meester is vooral ánders. We veronderstellen dat de wereld ervan opknapt als er

'JUF, WAAROM HEBBEN WIJ GEEN MEESTER?'

ANNETTE STEENHUIS

juf & meester

63% VAN DE MANNEN MET EEN PABODIPLOMA STAAT NIET VOOR DE KLAS

een gelijke verdeling is, als de school een afspiegeling is van onze maatschappij. Een van de grootste uitdagingen waar ons onderwijs voor staat, is de samenstelling van de groep. In één klas zitten natuurlijk jongens én meisjes, maar ook veel verschillende culturen. Die verschillen zie je nauwelijks vóór de klas. Dezelfde discussie zie je bij de politie en in de zorg. Diversiteit voor de klas gaat dus verder dan alleen meesters. We beginnen met meer mannen voor de klas en hopen dat ook Surinaamse en Marokkaanse jongens aanhaken.' In die diversiteit zit ook een praktisch argument met het oog op het lerarentekort. In deze groepen zitten, volgens Edwin, nog de meeste potentiële nieuwe leerkrachten.

ENERGIE

In artikelen die de afgelopen twintig jaar over dit onderwerp verschenen, wordt gezegd dat meesters belangrijk zijn als rolmodel voor jongens. Er zijn pedagogen die stellen dat de grote hoeveelheid jongens in het speciaal onderwijs een gevolg is van de feminisering van het onderwijs. Edwin waagt zich niet aan deze argumenten. 'We weten eigenlijk niet precies wat de meerwaarde van meesters is. Er is niet genoeg gedegen onderzoek naar gedaan. Wat ik zie is dat meesters vaak een andere energie hebben en op een andere manier kijken. Er gebeurt iets als onze community's bij elkaar komen. Meesters komen tot andere manieren van oplossen. Niet beter, maar anders. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er geen juffen zijn die kunnen voetballen of van techniek houden.'

IMAGOPROBLEEM

Meer mannen voor de klas betekent de zeilen bijzetten op alle fronten. Meer jongens het vak in en meer meesters daar houden. Want een grote groep mannen kiest later voor een directie- of adviesfunctie, of kiest voor een andere carrière. Edwin blijft er zelf één van. Hij heeft dertig jaar ervaring als leerkracht, maar werd uiteindelijk directeur en adviseur.

Waarom eigenlijk? 'Goede vraag. Ik vond het leuk om leerkracht te zijn, maar voelde op een gegeven moment te weinig "buitenspeelruimte". Je zit toch de hele dag tussen vier muren. Het economische perspectief speelde ook mee, als ik eerlijk ben.' Salaris is een veel gehoord argument, maar Edwin wil dit nuanceren. 'Het imago van het salaris is

'HET IDEE DAT JE VEERTIG JAAR VAST ZIT AAN DEZELFDE BAAN WERKT VOOR VEEL MANNEN BEKLEMMEND'

slecht, maar zeker het startsalaris valt mee. Je verdient als je begint meer dan de meeste andere hbo'ers.' Het toekomstperspectief helpt niet mee. Het idee dat je veertig jaar vast zit aan dezelfde baan werkt voor veel mannen beklemmend. 'Het is daarom belangrijk om al in een vroeg stadium in gesprek te gaan over interesses en ambities,' zegt Edwin. 'Laat het leraarschap meer hybride zijn. Bijvoorbeeld: we willen jou drie dagen voor de klas en twee dagen bij ons op het bestuurskantoor voor een pr-klus.' Ook het imago van leerkrachten kan beter en objectiever. Volgens Edwin zijn de media daar debet aan. 'Kijk eens naar De luizenmoeder én naar CSI Miami. Dan wil je als jongen toch forensisch onderzoeker worden?'

OPLEIDING

Betere voorlichting is dus nodig om het vak een ander imago te geven. Pabo's schakelen hiervoor steeds vaker mannelijke studenten en meesters in. Ook proberen sommige pabo's om hun mannelijke studenten stage te laten lopen bij meesters. Belangrijk volgens Edwin: 'Uit onderzoek blijkt dat jongens beter presteren en langer op de opleiding blijven als zij ook een mannelijk voorbeeld hebben gehad op de stage.'

Maar er mag op het hbo meer gebeuren van Edwin: 'Wij zijn geen voorstander van de verplichte kleuterstage. Zeker niet in het eerste jaar. Het beroepsbeeld van zeventienjarige jongens sluit niet aan bij werken met kleuters. Plan het later in de opleiding. Natuurlijk bestaan er geweldige kleutermeesters. Gelukkig maar!'

Ook het curriculum is niet voldoende op jongens gericht. Edwin: 'Mannen willen minder reflecteren. Het hoeft er niet helemaal uit, het hoort erbij. Je zou ook bijvoorbeeld meer competitie in de opleiding kunnen brengen. Ook hebben jongens meer behoefte aan duidelijke afspraken, hulp met plannen en een stok achter de deur. Daarin kunnen ook mentoren op de stageschool een rol spelen.'

QUOTUM

Veel van bovenstaande oplossingen zijn niet nieuw. Sterker nog: een deel ervan werd in 2004 in het eerder genoemde rapport al genoemd. Daarom is Meestert! voorstander van een quotum. 30% mannen voor de klas, 40% mannelijke pabostudenten. Edwin: 'Veel opleidingen en schoolbesturen willen wel meer meesters, maar geven het geen prioriteit. Als er dan een griepgolf onder leerkrachten komt, verdwijnt het naar de achtergrond. Een quotum, een meetbaar doel, voorkomt dit. Die 30% is trouwens vooral *matter of speaking*. Kies je eigen quotum. Het belangrijkste is dat er door zo'n doel te stellen een besef van urgentie ontstaat. Dat je het samen uitspreekt en je eraan verbindt.'

MEER MANNEN IN JOUW TEAM

Wat kun je als school zelf doen? 'Geef aandacht, zeg "fijn dat je er bent", maar benadruk niet te veel dat hij een meester is,' geeft Edwin aan. 'Dat kan zo ongemakkelijk voelen. En ben je zelf een meester? Werp je dan op als stagebegeleider voor andere meesters in spe.'

De eerste meester is het moeilijkste. Dat beaamt ook Edwin. 'Als er een paar meesters op een school werken, trekken zij vaak andere meesters aan via hun netwerk. Zoek via LinkedIn naar je nieuwe collega. Of durf onder een vacature te zetten: "Bij gelijke geschiktheid gaat de voorkeur uit naar een man." Koppel meesters binnen een schoolbestuur aan elkaar om ervaringen uit te wisselen. En laat die gozer van 25 met rust als hij met zijn onverantwoordelijke frikandelbroodje in de lerarenkamer zit. Zet bier voor hem in de ijskast voor de vrijdagmiddagborrel. Er zijn vast ook juffen die dat waarderen.'

EN WELKE OPLOSSINGEN ZIEN DE MEESTERS ZELF? WE VROEGEN HET ZEVEN MEESTERS.

**ARTHUR BODEUS, zij-instromer,
1 jaar voor de klas**

OBS Prins Willem Alexander in Den Haag

'Mond-tot-mondreclame werkt het best. Dus zorg dat mannen andere mannen vertellen dat het superleuk werk is! Er wordt toch nog vaak gedacht dat het een vrouwenberoep is. Dat is het echt niet.'

MARCEL DE GROOT, 12 jaar voor de klas

SBO Horizon in Zoetermeer (speciaal onderwijs)

'Ik zie kansen voor meer meesters als je vaker schoolactiviteiten met het bedrijfsleven combineert. Geef de pabo een andere naam, bijvoorbeeld onderwijzersacademie. Met nadruk op academie. En zorg voor meer carrièreperspectief. Vertel wat je met deze kennis eventueel later kunt doen in een andere beroepsgroep.'

BERTUS MEIJER, 37 jaar voor de klas

CKC Het Krijt in Assen

'De meeste winst is bij de pabo te halen. Meer stevige theorie. En zo snel mogelijk de mogelijkheid om je stages te richten op de leeftijdsgroep die je het meest aanspreekt.'

GERT KOETJE, 2 jaar voor de klas

OBS De Octopus in Zwolle

'Betere voorlichting over het vak zou helpen. Een meesterquotum niet. Dat slaat nergens op. Dat vind ik een middeleeuwse gedachte. Je maakt als school hopelijk keuzes op kwaliteit en niet op geslacht.'

CASPER KOOPMAN, 2 jaar voor de klas

OBS De Octopus in Zwolle

'Het beeld van meesters voor de klas moet weer normaal worden. Daarbij helpt een goede mediacampagne. Daarnaast speelt het salaris ook zeker mee. Wanneer je ergens anders voor minder werk meer betaald kunt krijgen, is het vrij logisch om dat andere te gaan doen. Als we het vak beter belonen, stijgt de status ook.'

ERIK VELINGA, 4 jaar voor de klas

ABS in Middelburg

'Ik denk dat specialisatiemogelijkheden belangrijk zijn. Dan kunnen meesters, maar ook juffen, excellent worden op bepaalde gebieden. Dit geeft een gevoel van doorontwikkelen. Dit gaat denk ik wel samen met salaris naar prestatie.'

WILFRED VAN HOLST, 3 jaar voor de klas

Petrusschool in Rijswijk

De pabo mag "manvriendelijker" worden. Minder evalueren, meer met het echte lesgeven bezig zijn. Door in de eerste periode stage te lopen bij een meester, door mannen bij elkaar te zetten in de klas en door begeleiding vanuit de pabo door mannen te geven.'

WINNEN

Bier in de ijskast van jouw school? Meestert! heeft zijn eigen bier.

De leerkracht die ons de beste tip mailt om meer mannen voor de klas te krijgen, ontvangt twee sixpacks van dit speciale bier. Om met collega's te proosten op dit mooie vak. Natuurlijk mogen meesters én juffen meedoen. De beste tips sturen we door naar Meestert!.